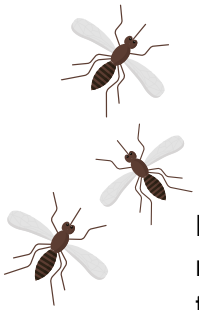
GÖR OCH LÄR

MATERIAL om att umgås med djur och natur så att alla mår bra

En värld – en hälsa

Människor och djur delar och möts i många miljöer. Att möta djur är spännande, roligt och lärorikt. Tät samvaro resulterar ofta i starka känslomässiga band. Samtidigt kan närkontakt mellan djur och människor ha en baksida. Flera smittämnen och antibiotikaresistenta bakterier kan föras över mellan människor och djur. Åt båda hållen.

Därför har vi utvecklat materialet du hittar i den här katalogen: ett antal förslag till aktiviteter för att lära mer om hur man möter djur och rör sig i naturen på ett respektfullt och säkert sätt.

Materialet behandlar något eller flera av följande sex kunskapsområden: smittskydd, antibiotikaresistens, djurskydd, livsmedelshygien, miljö och resor till andra länder. Ett häfte med titeln Nyckelbudskap beskrivs i katalogen, det innehåller en sammanställning av viktiga fakta för varje kunskapsområde.

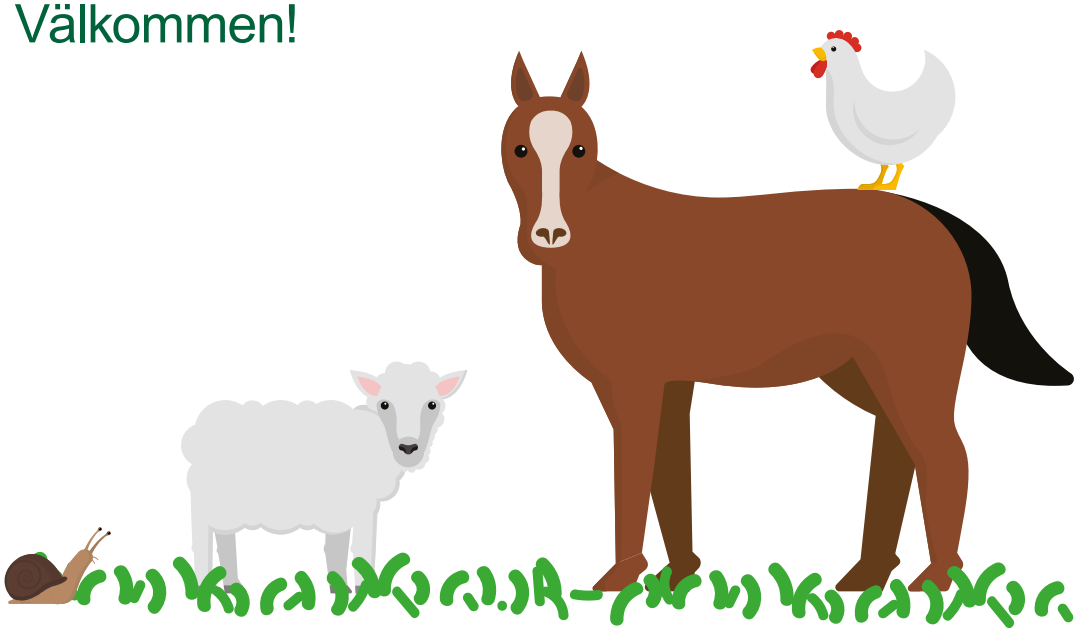
Mer om materialet

SVA och Sveriges 4H har varit huvudaktörer i projektet där detta material tagits fram. Katalogens innehållsförteckning listar vad som finns. Syfte, innehåll och hur materialet kan användas beskrivs kortfattat. Ledarhandledningen ger kompletterande vägledning. Ytterligare kunskapsstöd finns i Nyckelbudskapen.

Du kan hitta och ladda ner det mesta av materialet i katalogen från SVA:s webbplats. Allt material är fritt att använda. Det går också bra att länka till materialet från andra webbplatser. Stora delar av materialet finns även på andra språk.

Läser du katalogen på din dator leder klickbara länkar dig till rätt plats. Titta efter den här symbolen: 🔗 Du kan också ta dig till webbsidorna med material genom att skriva in den här kortlänken i din webbläsare: **sva.se/gor-och-lär**.

Välkommen!

Innehållsförteckning

Material för alla åldrar

Inför ett gårdsbesök - en film ..... sid 2

Tipspromenad ..... sid 3

Frågesport online - Kahoot ..... sid 4

Att göra rätt är enkelt ..... sid 5

Material för barn och ungdomar

Bakteriestopp ..... sid 6

Finn felen ..... sid 7

One Health memo ..... sid 8

Pysselbok ..... sid 9

Frågestigen ..... sid 10

Djuren på gården ..... sid 11

Material för lärare och ledare

Ledarhandledning ..... sid 12

Kunskapsstöd vid ledarutbildning ..... sid 13

Kosläpp - en publikmagnet i Ånö ..... sid 14

Material för verksamheter

Skylt med besöksregler ..... sid 15

Handlingsplan vid zoonoshändelse ..... sid 16

Informationsskyltar ..... sid 17

Våra nyckelbudskap ..... sid 18

Smittskydd

Antibiotikaresistens

Djurskydd

Livsmedelshygien

Miljö

Resor till andra länder

Tillkommande material ..... sid 19

Beställa material *(allt digitalt material är gratis)* **..... sid 20**

Material med denna markering finns på fler än ett språk: engelska, samt även arabiska, dari, somaliska och tigrinja.

Klicka på bilden så kommer du direkt till den svenska versionen av filmen med Meja och Mart. Foto: Tanja Strand, SVA.

Inför ett gårdsbesök - en film

SYFTE OCH INNEHÅLL

Vad ska man tänka på inför ett besök på en gård med djur? Den här kortfilmen, där syskonen Meja och Mart besöker en 4H-gård, förmedlar grundläggande hygienregler och viktiga saker att tänka på i umgänget med djur. Filmen är cirka 4 minuter lång.

MÅLGRUPP

Filmen riktar sig till barn i åldern 7-12 år, men kan vara till nytta för alla ålderskategorier. Den finns på sex språk: svenska, arabiska, dari, engelska, somaliska och tigrinja.

Film: Inför ett gårdsbesök. På svenska.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Filmen kan visas inför ett besök på en gård med besöksverksamhet. Det är bra om barngrupper ser filmen i sällskap med en vuxen som kan följa upp frågor från barnen. Filmen ger ingångar till samtal och diskussioner om hygien, smittskydd, livsmedelshygien och djurskydd.

HÄR FINNS MATERIALET

Filmen är tillgänglig för alla på internet. Spela filmen på svenska genom att klicka på bilden eller någon av länkarna nedan.

Film: Inför ett gårdsbesök. På andra språk.

Tipspromenad för aktivt lärande på flera språk

SYFTE OCH INNEHÅLL

Med vår tipspromenad kan man på ett aktivt och roligt sätt lära sig mer om vad som är viktigt att veta när man umgås med djur, hanterar mat och vistas i naturen. Den innehåller 119 frågor i tre svårighetsnivåer. Det finns frågor om hygien, smittrisker och om hur man ska agera när man möter djur i naturen.

MÅLGRUPP

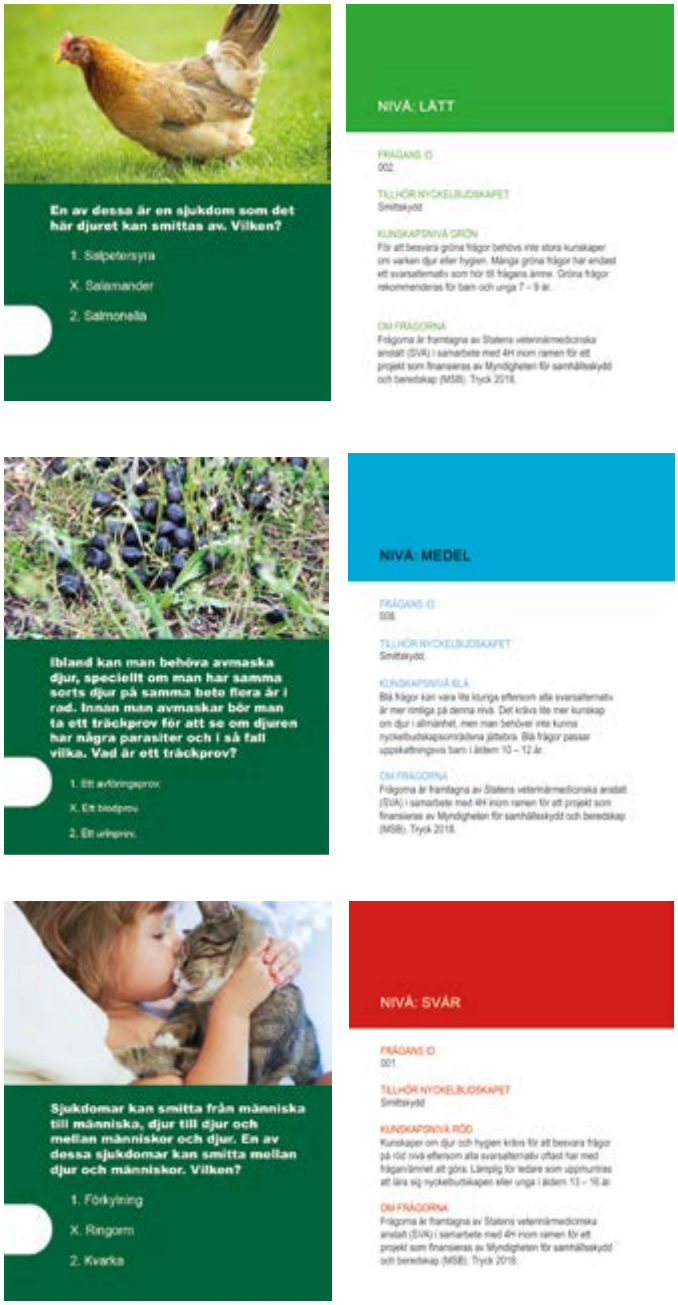
Eftersom det finns frågor med olika svårighetsgrad går det att utforma tipspromenader för alla åldrarskategorier. 26 av frågorna finns översatta till arabiska, dari, engelska, somaliska och tigrinja.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Vi rekommenderar en tipsrunda med 13 frågor. Frågorna kan kombineras på olika sätt: med utgångspunkt från deltagarnas ålder eller utifrån ett tema. Det finns frågor i tre olika svårighetsnivåer, totalt finns 119 frågor om nyckelbudskapens sex kunskapsområden. På en familjedag kan man till exempel blanda svåra och lätta frågor så att alla kan delta. Häftet Nyckelbudskap kan användas som stöd av den som ska leda en tipspromenad.
Frågor på svenska innehåller en QR-kod som gör det möjligt att få dem upplästa på svenska. Översatta frågor innehåller QR-kod som ger uppläsning på engelska.

HÄR FINNS MATERIALET

Tipspromenadens frågor och instruktioner på olika språk, samt en tipstalong, kan laddas ner från SVA:s webbplats för tryck eller egen utskrift, följ länkarna nedan.

Tipsfrågorna finns i tre svårighetsgrader och kan kombineras på ett sätt som passar de som ska delta i en tipspromenad.

Tipspromenadens frågor. 119 frågor med facit.

Tipspromenadens frågor. På andra språk (26 frågor).

Instruktioner. På alla språk.

Tipstalong

Frågesport online – Kahoot Obs!Ej längre aktuellt spel

SYFTE OCH INNEHÅLL

Vår frågesport online innehåller flera quiz, skapade på webbplatsen Kahoot. Quizen är tänkta som en digital utmaning. De ger deltagarna möjlighet att testa vad de kan inom områdena som täcks av våra nyckelbudskap: smittskydd, antibiotikaresistens, djurskydd, livsmedelshygien, miljö och resor till andra länder. Det finns ett quiz med fem till elva frågor för varje kunskapsområde. Frågorna liknar tipspromenadens, men har en annan utformning.

MÅLGRUPP

Personer i alla åldrar kan använda frågesporten för att testa och utmana sig själva. Inom varje område finns frågor med varierande svårighetsgrad.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Quizen kan spelas i grupp eller enskilt, med hjälp av dator, surfplatta eller mobiltelefon. Spel i grupp förutsätter tillgång till en stor skärm. Spelet genomförs hos Kahoot. Närmare anvisningar för hur man skapar en inloggning och spelar finns i spelinstruktionen. Faktabladen om smittskydd, antibiotikaresistens, djurskydd, livsmedelshygien, miljö och resor till andra länder ger kunskapsstöd

HÄR FINNS MATERIALET

Quizen spelas via webbplatsen Kahoot. Inloggning krävs och en inloggning kan skapas utan kostnad. Länkar till Kahoot finns på SVA:s webbplats. Där kan även spelinstruktioner och ett faktablad för egen utskrift laddas ner, följ länkarna nedan.

Spelinstruktioner

Faktablad

Exempel på frågor i våra quiz om livsmedelshygien, smittskydd och djurskydd hos Kahoot.

Foto: Mikael Propst, SVA

Grundläggande hygienrutiner bidrar till att samvaron mellan människor och djur blir säker. Det poängterar Lizbeth Engström.

Att göra rätt är enkelt

”Får jag titta om dina tänder är lika smutsiga som hästens?” ”Fåret vill pussa mig!” ”Jag är hungrig, nu vill jag äta min macka.”

Det här är några exempel på vad barn spontant säger eller gör när de besöker en djurgård. Det vet Lizbeth Engström, pedagog och sjuksköterska. Hon har ägnat åtskilliga timmar åt att studera möten mellan barn och djur på olika 4H-gårdar i Sverige.

Varför?

– Syftet har varit att utforska attityder, kunskaper och rutiner där djur och ungdomar möts. Detta i ett projekt som vill utveckla verktyg för att bidra till att samvaron blir både positiv och trygg.

4H-gårdar drivs av den ideella ungdomsorganisationen 4H. Här erbjuds barn och ungdomar möjlighet att umgås med djur.

– Tillsammans med 4H har vi konstaterat att det finns ett stort behov av att lära barn och unga, men också vuxna att smittämnen lätt kan fastna på händer, fötter och kläder. Och sen hamna i munnen, maten, på en kompis eller ett annat djur. Om man inte håller händer och kläder rena.

Att vara smutsig behöver inte vara farligt. Det finns många ofarliga, ja till och med nyttiga bakterier. ”Lite ren skit rensar magen” är ett gammalt ordstäv Lizbeth ofta stött på under sina observationer.

– Problemet är att man inte på förhand kan veta om man själv eller ett djur bär på en farlig smitta. Men man ska inte heller behöva oroa sig för det.

Den enkla lösningen är enligt Lizbeth att tillämpa grundläggande hygienregler. Alltid. Det vill säga att tvätta händerna, byta kläder och skölja av skor eller stövlar när man besökt ett stall eller trampat i djurbajs på en utflykt i naturen.

–Ja, i sammanfattning är det väl det vi försöker berätta och förklara med hjälp av katalogens studiematerial.

Lizbeth betonar samtidigt att det måste finnas tid och möjlighet att till exempel tvätta händerna.

– Här gäller det att hålla ihop barngruppen så att ingen blir ensam kvar vid tvättstället.

Foto: Lizbeth Engström

Bakteriestopp kräver utrymme och kan spelas utomhus eller på ett golv inomhus.

Bakteriestopp – ett spel i storformat

SYFTE OCH INNEHÅLL

Bakteriestopp har tagits fram för att med barn i grupp diskutera och belysa fyra saker: att det kan finnas bakterier som är skadliga, att handtvätt kan motverka att bakterier sprids, att antibiotika kan bota bakteriesjukdomar och att bakterier kan bli resistenta mot antibiotika om läkemedlet används i onödan. Spelet består av stora brickor. En instruktionsfilm och en spelinstruktion förklarar hur brickorna används och hur spelet ska spelas. Spelinstruktionen finns på både svenska och engelska.

MÅLGRUPP

Spelet är i första hand avsett för barn och ungdomar, men alla ålderskategorier kan ha roligt och lära sig något av att spela bakteriestopp.

Spelinstruktion. På svenska.

Spelinstruktion. På engelska.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Bakteriestopp kan spelas i grupp, en lämplig gruppstorlek kan vara 3-4 deltagare. Spelreglerna behöver förklaras i förväg. Den som ska leda spelet kan förbereda sig med hjälp av instruktionsfilm och spelinstruktioner. Inför eller under spelet kan ledaren tillsammans med barnen diskutera varför det är viktigt att tvätta händerna och använda antibiotika klokt. Läs gärna nyckelbudskapen om smittskydd och antibiotika. Spelet uppmuntrar till samarbete.

HÄR FINNS MATERIALET

Original till spelbrickor och spelinstruktioner för tryck eller egen utskrift kan laddas ner från SVA:s webbplats, via länkarna nedan. Instruktionsfilmen finns på internet, följ länken nedan.

Tryckfil för spelbrickor

Instruktionsfilm på **internet**

Finn felen – lär mer med stöd av nyckelbudskapen

SYFTE OCH INNEHÅLL

Det här är en serie bilder, totalt åtta stycken, som kan användas för att diskutera och fördjupa förståelsen för nyckelbudskapen om smittskydd, livsmedelshygien och djurskydd. Till spelet finns ett diskussionsunderlag som ger stöd för samtal i grupp.

MÅLGRUPP

Bildserien är avsedd för diskussion och lärande i grupper med barn och ungdomar.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Ledaren visar bilderna för att få igång en diskussion om saker som är mindre bra eller fel i bilderna. Diskussionsunderlaget och kunskapsstödet för berörda nyckelbudskapen ger vägledning för diskussionerna. Att som på bilderna här mata en häst med socker, plocka giftig och ätlig svamp i samma korg eller äta matsäck i en kohage är till exempel inte så bra.

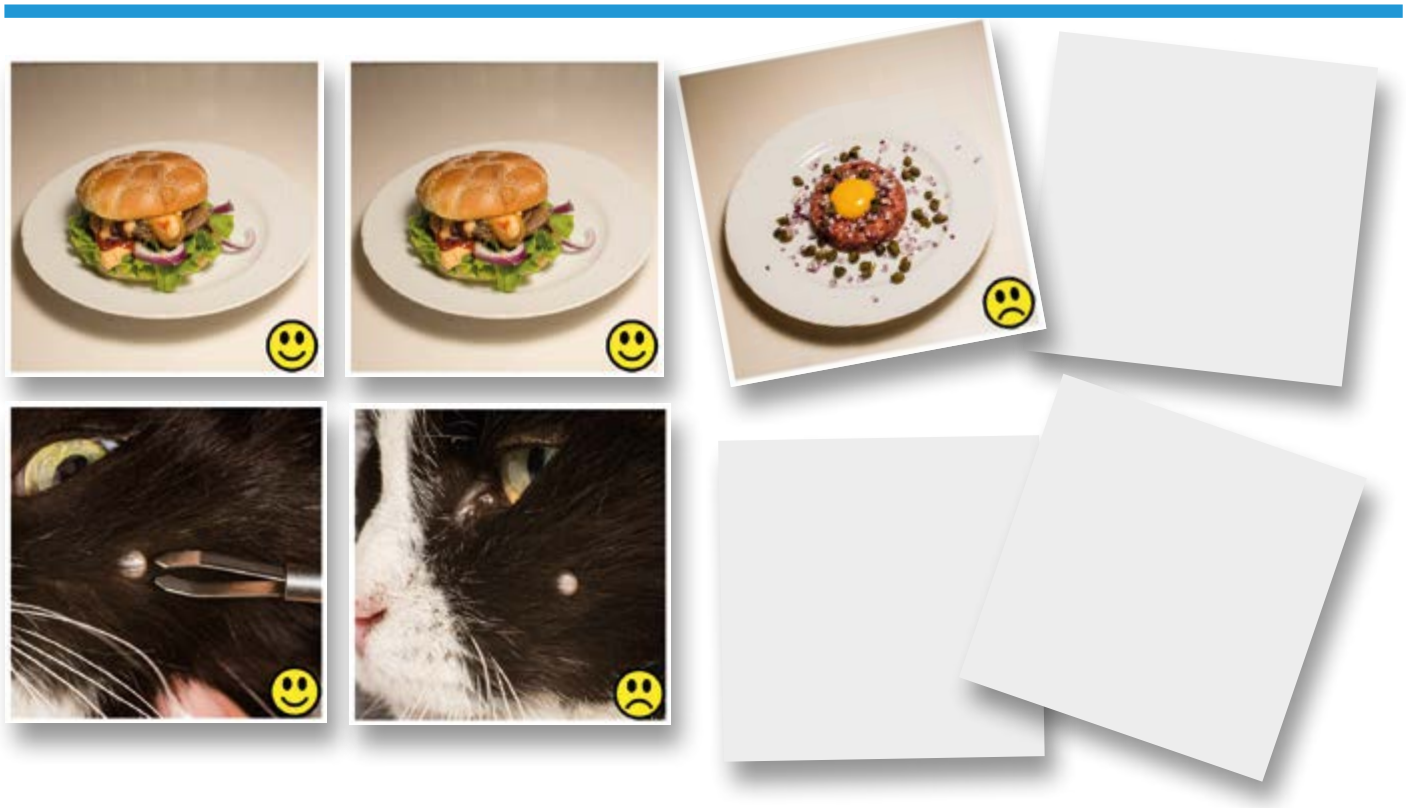

HÄR FINNS MATERIALET

Original för att trycka bilderna på kartong i formatet 30 x 30 cm kan laddas ner från SVA:s webbplats. Samma original kan även användas för utsikft i mindre format på en vanlig skrivare. Diskussionsunderlaget och kunskapssöd för de nyckelbudskap som behandlas i spelet kan också laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länkarna nedan.

- Original för tryck eller utskrift av spelbilder
- Kunskapsstöd för berörda nyckelbudskap
- Diskussionsunderlag och spelinstruktion

One Health memo – ett memoryspel med twist

SYFTE OCH INNEHÅLL

One Health memo är ett spel som kan användas för att diskutera och befästa de kunskaper och förhållningssätt som redovisas i nyckelbudskapen om smittskydd, livsmedelshygien och djurskydd. Spelet innehåller 36 brickor. Spelets twist är att det finns 12 par med identiska bilder, och dessutom en tredje, snarlik bild som hör ihop med varje par. De identiska bilderna visar vad som är korrekt (glad gubbe), medan den tredje visar något som är mindre bra eller fel (ledsen gubbe). Bildernas innehåll och pedagogiska avsikt förklaras i spelinstruktionen som också innehåller ett diskussionsunderlag.

MÅLGRUPP

Spelet är avsett för barn och ungdomar. Inriktning och svårighetsgrad går att variera.

Original för tryck eller utskrift av spelbilder

Diskussionsunderlag och spelinstruktion

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Spelet kan spelas i grupp på ett golv eller på marken. Det kan spelas som ett traditionellt memoryspel där bara brickorna med glada gubbar används (med 24 eller färre spelplattor i par). Svårighetsgraden och möjligheterna att diskutera rätt och fel ökar om alla, eller några av brickorna med ledsen gubbe också används. När barnen hittar ett par de tror hör ihop, men med både ledsen och glad gubbe, kan ledaren starta en diskussion om varför den ledsna gubben är där och vad som gör den andra bilden rätt.

HÄR FINNS MATERIALET

Spelinstruktioner med diskussionsunderlag, ett kunskapsstöd och originalfiler i bildformat 21 x 21 cm för tryck eller utskrift kan laddas ner från SVA:s webbplats, följ länkarna nedan. En begränsad upplaga av One Health memo finns till försäljning från SVA.

Kunskapsstöd för berörda nyckelbudskap

Pyssel för rolig inlärning

SYFTE OCH INNEHÅLL

Pysselboken vill ge barn möjlighet att på ett roligt och utmanande sätt lära sig mer om vad man bör tänka på när man besöker en gård. Totalt finns nio pyssel. Materialet framhåller särskilt hur viktigt det är att vara noga med hygienen och att behandla djuren väl. Till materialet hör en ledarhandledning.

MÅLGRUPP

Pysselboken är i första hand avsedd för barn. Den finns på svenska och engelska. Svårighetsgrad och lämplig åldersgrupp för respektive pyssel finns beskriven i en handledning, på svenska och engelska.

Handledning. På engelska.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Pysselboken är självinstruerande för läskunniga. Vad som ska göras finns beskrivet i text, men kan även återberättas muntligt. Arbetet med pysselboken kan kopplas till en ledarledd gruppdiskussion.

HÄR FINNS MATERIALET

Pysselboken och handledning för ledare går att ladda ner för utskrift från SVA:s webbplats, följ länkarna nedan. Det går att skriva ut enstaka sidor eller alla pyssel.

Pysselbok. På svenska.

Pysselbok. På engelska.

Handledning. På svenska.

Frågestigen

SYFTE OCH INNEHÅLL

Frågestigen innehåller frågor, utmaningar och spelpjäser. Syfte är att på ett aktivt och roligt sätt förmedla kunskap om sådant som är viktigt att veta när man umgås med djur, hanterar mat och vistas i naturen. Det finns 90 frågekort och ett antal utmaningskort med olika svårighetsgrad. Frågestigen kan därför lätt anpassas efter deltagarnas ålder, förmågor och förkunskaper.

MÅLGRUPP

Frågestigen är avsedd för barn och ungdomar från 7 år och uppåt. De nivågrupperade frågekorten är tänkta för åldersgrupperna 7-9 år, 10-12 år respektive 13 år och äldre.

Spelinstruktioner, Frågestigen

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Frågestigen är främst ett utomhusspel. Det kan spelas enskilt eller i lag (tre personer eller tre lag i taget). En spelomgång innehåller både fysiska och intellektuella utmaningar och tar cirka 30-45 min att genomföra.

HÄR FINNS MATERIALET

Frågekort, utmaningskort och spelinstruktioner kan laddas ner för egen utskrift från SVA:s webbplats, följ länkarna nedan. Komplettera gärna med eget material. Alternativt finns komplett spelmaterial förpackat i tygpåse till försäljning från SVA (frågekort, utmaningskort,spelpjäser, timglas och stor tärning).

Frågekort med facit

Utmaningskort

Frågestigen består av 24 röda plattor för att markera steg längs stigen, tre spelpjäser (blå, grön och gul platta), en stor tärning, ett timglas samt frågekort och utmaningskort.

Svenska

Häst

Mamma: Sto
Pappa: Hingst
Barn: Föl

Hästen har sedan länge varit en trygg och pålitlig vän till människan. I 4H används hästar dels till gårdssysslor och dels till rehabilitering.

Hästar är flockdjur och trivs bäst tillsammans med andra hästar. De kan busa mycket, sparka bakut och gnägga högt för att visa varandra att de är starka.

Hästens ögon sitter på vardera sida om huvudet och är ovala för att kunna se rovdjur på långt håll. Öronen kan vridas för att uppfatta var olika ljud kommer ifrån, och kan även visa vilket humör hästen är på.

Hästar av svensk lantras: Gotlandsruss, nordsvensk.

Ålder: 20–25 år.
Äter: Gräs och växter.
Har: En mycket liten magsäck och äter många men små portioner under en dag.

Engelska/English

Horse

Mother: Mare
Father: Stud
Child: Foal

For a very long time, the horse has been a loyal and faithful friend to humans. In 4H, horses are used for farm-work and rehabilitation.

Horses are herd animals, meaning they like to be around other horses. They play around, neigh and buck to show their strength.

Horses eyes are each side of the head and are oval to help detect predators from far distances. The ears can turn in different directions to catch where sounds are coming from. The ears can also show the mood of the horse.

Horse breeds native to Sweden: Gotlandsruss, nordsvensk.

Age: 20-25 years.
Eat: Grass and plants.
Have: A very small stomach and therefore eat small but many portions during a day.

Somaliska/Somali

Faras

Hooyo: Geenyo
Aabbe: Lab
Carruur: Faras yar

Farduhu waxay muddo dheer dadka u ahaayeen saaxiib aamin ah oo lagu kalsoonaan karo. 4H waxaa si ahaan fardaha loogu isticmaalaa hawlo xagga beerta ah ahaan, si ahaanna baxnaanis ahaan.

Farduhu waa xayawaan raxan-raxan, waxayna sida ugu fican ugu fanxaan in ay kuwa kale isla jiraan. Aadbey isu rabshadeeyaan, u bootlima-dhacleeyaan, korna ugu qeyliyaan si ay isugu muujiyaan in ay xoog leeyihiin.

Indhaha farasku waxay ku kala yaallaan madaxa labadiisa dhinac waana wareegsanyihiin si ay meel fog uga arki karaan dugaagga. Dhegaha wey warwareejin karaan si ay u kala fahmaan dhina ay codadka kala duwan ka kala imaanayaan.

Fardaha swiidhishku dhaqdo: Fardaha yar-yar ee Gotland, swiidhish waqooyi.

Da'da: 20–25 sano.

Cunayo: Caws iyo dhir.
Leeyahay: Calool aad u yar, wuxuuna maalintii wax cunaa in fara badan oo laakiin wax-wax yar markiiba.

Djuren på gården

SYFTE OCH INNEHÅLL

Materialet beskriver sju vanliga, tama djur: häst, gris, ko, får, get, kanin och höna. Det kan användas för att i grupp prata om djuren. För varje djurslag presenteras enkel information om djuret: bland annat om dess utseende, matvanor, beteenden och vad det tycker om.

MÅLGRUPP

Materialet riktar sig till barn och ungdomar och finns på sex språk: svenska, arabiska, dari, engelska, somaliska och tigrinja.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Materialet kan både användas i samband med besök på en gård, eller inför ett gårdsbesök. Det kan även användas av verksamhetsutövare.

HÄR FINNS MATERIALET

Djuren på gården kan laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länken nedan.

Djuren på gården. Alla språk.

Diskussionsunderlag

Foto: Veronica Gisslar, 4H

En ledare kan på ett roligt sätt förmedla viktig kunskap om vad man kan göra för att människor och djur ska må bra.

Så här kan du använda materialet – ledarhandledning

SYFTE OCH INNEHÅLL

Ledarhandledningen innehåller en samlad men kortfattad beskrivning av hur materialet i denna katalog kan användas vid olika aktiviteter. Den hänvisar också till aktuella fördjupningssidor i häftet med Nyckelbudskap.

MÅLGRUPP

Materialet riktar sig till ledare, lärare och verksamhetsutövare som vill använda materialet i Gör och lär-katalogen.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Via en innehållsförteckning hittar du snabbt fram till anvisningar och förslag på hur olika aktiviteter kan genomföras. Var uppmärksam på att det för en del material finns särskilda handledningsdokument. Ledarhandledningen hänvisar till dem.

HÄR FINNS MATERIALET

Ledarhandledningen kan laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länken nedan.

Allmän ledarhandledning

Kunskapsstöd vid ledarutbildning

SYFTE OCH INNEHÅLL

I kunskapsstödet finns viktiga fakta om nyckelbudskapen som rör smittskydd, djurskydd och livsmedelshygien sammanfattande. Materialet har tagits fram för att ge stöd för utbildning av nya ungdomsledare inom 4H.

MÅLGRUPP

Blivande ledare inom barn- och ungdomsverksamheter, exempelvis inför ett läger eller en hajk i anslutning till en gård.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Presentera och diskutera materialet i grupp. Kahooten kan användas för att testa i vilken utsträckning deltagarna tagit till sig innehållet. Kahooten kan genomföras individuellt och i förhållande till ett mål om önskad kunskapsnivå.

HÄR FINNS MATERIALET

Kunskapsstödet som behandlar smittskydd, djurskydd och livsmedelshygien kan laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länken nedan.

Kunskapsstöd

Foto: Rickard Ånlund, Mostphotos

Kosläpp lockar många och är enligt Sune Hansson ett roligt sätt att möta människor som vill veta mer om djur och lantbruk.

Kosläppet är en publikmagnet i Ånö

Här är två exempel på vanliga aha-upplevelse när familjen Hansson ordnar kosläpp på sin gård i Roslagen: ” Vad stora korna är” och ”Dom springer så snabbt”.

– Ja, vi ser att unga familjer i liten utsträckning har tidigare erfarenhet av hur det fungerar på en gård. Därför känns det både roligt och viktigt att ordna öppna aktiviteter.

Sune Hansson driver ett familjejordbruk i Ånö tillsammans med sin son Erik. Gården är KRAV-certifierad och levererar sedan drygt två år tillbaka mjölkprodukter under eget varumärke.

– Med varumärkets hjälp vill vi visa var mjölken kommer ifrån och på vilka sätt jordbruk med betesdjur skapar mervärden.

Det årliga kosläppet brukar vara en riktig publikmagnet. Men ett omfattande förberedelsearbete krävs. Det måste finnas någonstans att parkera och gärna tillgång till något att stoppa i magen.

– Säkerhetstänket är viktigt. Det finns massor av farliga saker på en gård. Vad folk kanske inte tänker på är att vi också måste vara rädda om djuren.

Varsamt möte

Att se till så att besökarna kan tvätta händerna är en självklarhet. Likaså att se till så att besökarna får träffa djuren utan att behöva gå in i ladugården. För att släppas in där krävs särskilda kläder och skor.

– Många vill titta på kalvarna, men dem är vi extra rädda om. Därför brukar vi ha dem i en hage som är lätt att nå. Den som vill klappa måste ha rena händer.

Barnen är enligt Sune direkt med på noterna när det gäller handtvätt. För de vuxna är det inte lika självklart.

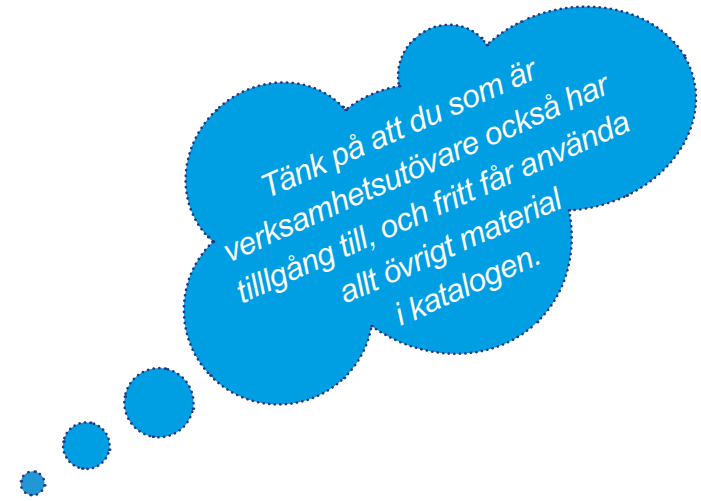
– Vi sätter alltid upp skyltar så att alla får veta.

Skylt med besöksregler

SYFTE OCH INNEHÅLL

Alla djurhållare som tar emot besök måste berätta om de hygienregler som gäller. Den skylt vi tagit fram sammanfattar besöksreglerna på ett enkelt och lättillgängligt sätt.

Att ge besökare möjlighet att tvätta händerna är den viktigaste åtgärden. Du som har besöksverksamhet bland livsmedelsproducerande djur måste även se till så att dina besökare har rena kläder och skor när de kommer. En enkel lösning för att hindra att sjukdomar sprids med människor mellan gårdar eller stall kan vara att erbjuda skyddskläder.

MÅLGRUPP

Information om besöksregler ska anpassas till besökarnas förmåga att ta emot information. Vår skylt finnns på sex olika språk: svenska, arabiska, dari, engelska, somaliska och tigrinja.

Det är bra om innehållet kan kompletteras med muntlig information och/eller med den information som finns på andra skyltar i katalogens materialutbud.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Placera skylten så att den syns bra. Komplettera med upplysningar om var det går att tvätta händerna. Det kan du antingen göra muntligt, eller med hjälp av ytterligare skyltar. På tvättplatsen ska det finnas tillgång till vatten, flytande tvål, engångshanddukar och handdesinfektionsmedel.

HÄR FINNS MATERIALET

Original för att trycka eller skriva ut skylten med information om besöksregler i A4-format kan laddas ner från SVA:s webbplats, se i högerspalt. Där finns även en länk till Jordbruksverkets information om hygienregler.

Skylt med besöksregler. Endast på svenska.

Skylt med besöksregler. Flera språk.

Jordbruksverkets information om hygienregler

Foto: Pikul Noorod, Shutterstock

Sjukdomar som smittar mellan djur och människor kallas zoonoser. Det är viktigt att ta reda på smittvägar om någon blir sjuk.

Handlingsplan vid zoonoshändelser

SYFTE OCH INNEHÅLL

Handlingsplanen ska ge vägledning för hur man ska agera om man misstänker att djur på gården bär på en sjukdom som kan smitta till människor. I planen beskrivs vad personalen på gården behöver tänka på för att undvika smittspridning och vilka åtgärder som kan behöva vidtas. Planen innehåller också information om olika zoonotiska smittämnen, exempelvis vilka symptom de ger och hur de smittar. En zoonos är en smitta som kan föras över mellan djur och människor.

MÅLGRUPP

Materialet har ursprungligen tagits fram som stöd för verksamhetsansvariga vid 4H-gårdar, men kan även användas på gårdar med besöksverksamhet, eller andra verksamheter där det finns risk för smittspridning mellan djur och människor.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Du kan använda handlingsplanen för att lära dig mer om zoonotiska smittämnen, hur du kan förebygga smittrisker och vad du ska göra om det finns misstankar om att djur på gården bär på smitta som kan överföras till människor. Med hjälp av planen kan du upprätta en lista över personer som i så fall behöver kontaktas. Listan behöver uppdateras minst en gång varje år.

HÄR FINNS MATERIALET

Handlingsplanen kan laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länken nedan.

Mall. Handlingsplan vid zoonoshändelse

Informationsskyltar

SYFTE OCH INNEHÅLL

Det finns nio olika skyltar. Syftet är att på ett enkelt sätt tala om vad man ska tänka på för att göra umgänget mellan djur och människor tryggt och hälsosamt. Flera av skyltarna informerar om grundläggande hygienregler, det vill säga enkla åtgärder för att minska riskerna för smittspridning mellan djur och människor. Det finns också skyltar som förklarar annat man ska tänka på i umgänge med djuren eller för att undvika sådant som kan vara farligt i en gårdsmiljö.

MÅLGRUPP

Skyltarnas budskap riktar sig till alla åldrar, stora som små. Illustrationer på flera av skyltarna gör att budskapen även kan uppfattas av dem som inte kan läsa texten. Fem av skyltarna finns, förutom på svenska, även på arabiska, dari, engelska, somaliska och tigrinja.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

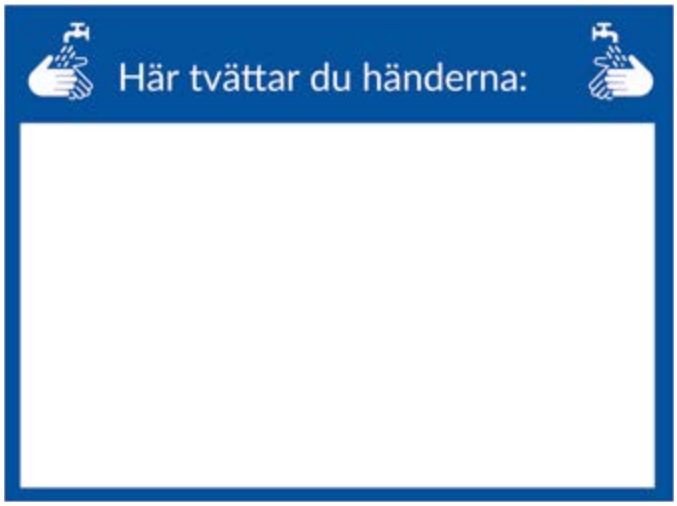
Skyltarna har tagits fram med tanke på de behov av information som finns på djurgårdar med besöksverksamhet. Placera dem väl synliga på lämpliga ställen.

HÄR FINNS MATERIALET

Original för tryck eller egen utskrift av skyltarna kan laddas ner från SVA:s webbplats, se länkar nedan. En begränsad upplaga av tryckta skyltar finns till försäljning från SVA.

Skyltar. Enbart på svenska

Skyltar. På flera språk

VÅRA NYCKELBUDSKAP

SYFTE OCH INNEHÅLL

Nyckelbudskapen är en skrift som utgör utbildningsmaterialets fokus och är en utgångspunkt för många av de andra materialen. Det finns nyckelbudskap för sex olika kunskapsområden: smittskydd, antibiotikaresistens, djurskydd, livsmedelshygien, miljö och resor till andra länder. Strävan har varit att med en kombination av text, bild och illustrationer på ett lättillgängligt sätt förmedla kunskap som kan vara användbar i olika situationer.

MÅLGRUPP

Nyckelbudskapen riktar sig främst till ledare och andra som vill fördjupa sina kunskaper inom de olika kunskapsområdena.

SÅ HÄR KAN DU ANVÄNDA MATERIALET

Man kan läsa nyckelbudskapen från pärm till pärm, ett område i taget eller enstaka nyckelbudskap. Det finns hänvisningar till relevanta nyckelbudskap under det materialet som presenteras i katalogen. Det finns även faktablad som i kortversion presenterar respektive kunskapsområde.

HÄR FINNS MATERIALET

Materialet kan laddas ner från SVA:s webbplats för egen utskrift, följ länkarna nedan.

Nyckelbudskap. Fullständig version

Faktablad. Kortversion av nyckelbudskapen

TILLKOMMANDE MATERIAL

Gör-och-lär katalogen är ett levande dokument. Det betyder att vi efterhand fyller på med nytt material – och justerar befintligt – om vi ser att det behövs.

Läser du en tryckt version av katalogen är det inte säkert att det allra senaste finns med. Men oroa dig inte. På SVA:s webbplats hittar du alltid det mest aktuella materialet. Du tar dig dit genom att skriva **sva.se/gor-och-lar** i din webbläsare.

Läser du en digital version av katalogen kan du följa länken nedan.

Nytt och uppdaterat material

Vill du bidra?

Hur tycker du att materialet fungerar? Vi tar gärna emot återkoppling på e-postadressen sva@sva.se. Din input kan hjälpa oss att göra så att allt fungerar ännu bättre.

Har du egna idéer på material eller aktiviteter som skulle kunna passa i katalogen är du också välkommen att höra av dig till oss, på samma e-postadress. Skriv gärna Gör-och-lär i ämnesraden.

Tack på förhand!

Foto: Sandnes1970, Mostphotos.

Om materialet

Materialet i katalogen har tagits fram inom ramen för projektet ” Nya kommunikationsmodeller förebygger risker för spridning av zoonotiska bakterier och antibiotikaresistens i verksamheter där barn och ungdomar träffar djur.” Projektet har finansierats av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Målet är att ökad kunskap om hur smittspridning mellan djur och människor sker utifrån ett One Health-perspektiv ska leda till ett ansvarsfullt agerande i olika situationer där smittrisker kan föreligga, exempelvis i umgänget med djur, vid resande, vid livsmedelshantering i hemmet etcetera.

Följande organisationer har deltagit:

- Statens Veterinärmedicinska anstalt, SVA
- Sveriges 4H
- Institutionen för pedagogik, didaktik, och utbildningsstudier, Uppsala universitet
- Länsveterinären i Uppsala län
- Smittskyddsläkaren i Uppsala län
- Ambulatoriska kliniken, SLU, Uppsala
- Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet
- One Health Sweden
- Blå Stjärnan (observatörs-status)

Även barn och ungdomar har bidragit med synpunkter, förslag och idéer.

Kontaktperson vid SVA: Karin Artursson, nås via SVA:s växel 018-67 40 00 eller e-postadressen Karin.Artursson@sva.se

Omslagsbild: Maria Dryfhout, Shutterstock

Grafisk form och textredigering: My Laurell AB

Versionsdatum: 191212

© Statens veterinärmedicinska anstalt

Beställa material:

Om du är intresserad av att köpa det aktivitetsmaterial som finns framtaget (se respektive beskrivning) kan du beställa hos SVA via denna länk: **SVA.se/gor-och-lar**
på tel 018-67 43 00 eller via e-postadressen order@sva.se.

Allt digitalt material får användas fritt, dock inte för kommersiell reproduktion och distribution.

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

besök. Ulls väg 2B **post.** 751 89 Uppsala **telefon.** +46 18 67 40 00
fax. +46 18 30 91 62 **e-post.** sva@sva.se **webb.** www.sva.se